

AZ ARPÁD AKADEÉMIA

1975
Nov. 28.

(Készült
Magyar
Nyelvjárás)

Október 30-án megjelent számunkban "Borúra derű" címmel megemlékeztünk az akadémiai gondolat magyar megtestesítésének, a Magyar Tudományos Akadémia életre keltésének 150 évvel ezelőtt, 1825 november 3-án történt elhatározásáról, amelyet *Széchenyi István* gróf egyévi jövedelmének felajánlásával tett lehetővé. Ugyanakkor elmondtuk, hogy magyar akadémia, vagy akadémiai jellegű szervezet létrehozására már ezt megelőzően is számos kísérletet tettek. Most arra kell rámutatnunk, hogy az akadémiai gondolat magyar megvalósítására irányuló törekvés a Magyar Tudományos Akadémia megalapításával sem ért véget. Amikor az eredetileg "Magyar Tudós Társaság"-nak nevezett akadémia nem egyedül "a nemzeti nyelv kiműveltetésén" kezdett fáradozni, 1856-ban megalakult a *Kisfaludy-Társaság*, amely a Magyar Tudományos Akadémiának irodalmi téren méltó versenytársa lett, majd 1876-ban a *Petőfi-Társaság*, 1916-ban pedig — az 1847-től működő *Szent István Társulat* tudományos és irodalmi osztályából — a "Szent István Akadémia" jötte létre. A fejlődés a továbbiakban sem akadt el, a magyar szellemi élet kiválóságainak a második világháború után bekövetkezett külföldi szétszóródása közben is folytatódott és több akadémiai jellegű egyesüléshez vezetett. Példaként említjük a Buenos Airesben alakult "Mindszenty Tudományos és Kulturális Akadémia"-t.

* * *

Előző számunkban részletesen ismertettük a clevelandi Magyar Találkozó évente megismérlődő Árpád-pályázatait, amelyeken a külföldre kényszerült kiváló magyar tudósok és írók legjobbjai vettek részt. Önként merült fel a gondolat, hogy az Árpád-érmekkel kitüntetett, kimagasló értékű alkotások szerzőit valamiképpen egységes szervezetbe kellene tömöríteni. Az "Akadémiai gondolat" gyakorlati megvalósítását azonban a kitüntetettek szétszóródottsága lehetlenné tette. Évekig tartó tanácskozások után tíz évvel ezelőtt, 1965 november 28-án végre az V. Magyar Találkozó *Szász Béla dr.* javaslatára bizottságot küldött ki azzal a feladattal, hogy a fennforgó és *Somogyi Ferenc dr.* előadásában vázolt kérdéseket oldja meg s az Árpád-éremmel kitüntetettek testületét hívja életre. Gyékényesi Gy. László tanácskozási elnök a testület majdani elnevezéséül az "Árpád Akadémia" megjelölést javasolta.

A kiküldött bizottság a Magyar Találkozó állandó titkárságával és a clevelandi Magyar Társaság választmányának szakbizottságaival együtt gondosan előkészítette a

szóban forgó "társaság" életrehívását s ennek eredményeként a Magyar Társaság választmánya 1965 december 19-én az Árpád-éremmel kitüntetett pályaművek szerzőit — azok utólagos hozzájárulásától feltételezetten — a Magyar Társaság örökös tiszteletbeli tagjai sorába iktatta és "Árpád Akadémia" néven önálló, külön csoportba osztotta. Az említett hozzájárulások beérkezése után 1966 március 15-én az "Árpád Akadémia" alakszerűen is megalakult, igazgató tanácsának 1966 március 24-én tartott első ülésével pedig tevékenységét is megkezdte. A megalakuláskor 47 Árpád-éremmel kitüntetett és 6 külön meghívott, összesen tehát 53 rendes tagja volt.

Az "Árpád Akadémia" három főosztálya és 8 osztálya 1966 november 26-án tartotta meg első évi rendes közgyűlését, osztályainak együttes ülését, amely a szervező testület intézkedéseit jóváhagyta, megállapította az Árpád Akadémia ügyrendjét és megválasztotta első tisztikarát. Az első elnök ft. dr. *Gábrriel Pál* premontrei kanonok, a Notre Dame egyetem történész-tanára lett, akit dr. *Szász Béla* történétirő, majd dr. *Füry Lajos* regényíró után a jelenlegi elnök, ft. dr. *Béky Zoltán* református püspök követt.

Az Árpád Akadémia tudományos főosztálya a szellem- és természettudományok művelőit, irodalmi főosztálya a versköltészet és a széppróza íróit, művészeti főosztálya pedig az alakító és képzőművészet alkotóit foglalja magában. Mindhárom főosztály több osztályra és szakosztályra tagozódik és önállóan működhetik. Az ügyintézkést az igazgató tanács végzi, amelynek élén kezdetől fogva dr. *Nádas János*, a Magyar Társaság elnöke áll, aki egyúttal a Magyar Találkozó állandó titkárságának is vezetője. Az igazgató tanács 7 tagját a Magyar Társaság választmánya küldi ki. Az Árpád Akadémia ügyintéző és tudományos szerveinek együttműködését a főtitkár hivatott biztosítani, aki az Árpád Akadémia elnökétől és a Magyar Társaság elnökétől együttesen kapja megbízatását. Ezt a tisztséget a megalakulás óta dr. *Somogyi Ferenc* egyetemi tanár, történész tölti be.

A tudományos főosztály elnöke dr. *Selye János*, a világhírű orvostanár, az irodalmi főosztály elnöke *Flórián Tibor*, a kiváló költő, a művészeti főosztály elnöke pedig dr. *D'Albert Ferenc*, a világhírű hegedűművész és zeneszerző. Az ez idő szerint működő 11 osztály élén dr. *Ludwig A. Artúr*, dr. *Kührner Béla*, *Vasvári Ödön*, ft. dr. *Mihályi Gilbert*, dr. *Magos László*, dr. *Tuba József*, dr. *Szilassy Sándor*, gr. *Wass Albert* dr., *Nemes Gusztáv*, *Rozsnyai Zoltán* és *Gyimesy Kásás Ernő* áll.

A tagok száma az előző közgyűlés napján 241 volt s közülük 5 tiszteletbeli, 5 rendkívüli és 231 rendes, valamint levelező tag volt. 119 a tudományos, 60 az irodalmi, 52 a művészeti osztály keretében fejtett ki tevékenységet. *Mindszenty József* bíboros örökös dísztag volt. Az 5 tiszteletbeli tag: főt. dr. *Béky Zoltán* ref. püspök, *Macartney C. Aylmer*

angol történetírő, *Msgr. Szabó János* pápai prelátus, püspöki helynök, vitéz *Gálócsy Zsigmond* volt magyar műegyetemi tanár és *Yves de Daruvar* francia diplomata. Az elhunyt tagok száma 26.

* * *

Az Árpád Akadémia célja a magyar szellem kimagasló értékű alkotásainak és azok szerzőinek felkutatása, számbavétele, szakszerű értékelése és megismertetése a külföldön élő magyarsággal. Feladata a magyar szellem alkotó-kedvének ébrentartása és fokozása Magyarországhatárain kívül. Nyelve magyar és szükségszerűen angol. Mint a kimagasló értékű magyar szellemi alkotások szerzőinek testülete, tagjait meghívással veszi fel. A meghívás az Árpád-éremmel kitüntetett mű (alkotás), vagy közismert, kiválóan értékes tudományos, írói és művészi tevékenység alapján az évi rendes közgyűlésen történik, ahol később minden meghívottnak székfoglaló előadást kell tartani.

A november 30-án, vasárnap délelőtt 10 óra 15 perckor a Cleveland Plaza nagyszálló első emeleti tanácskozó termébe összehívott tizedik évi rendes közgyűlésen vitéz *Baranchi Tamáska Endre* öseink művészetéről, dr. *Chászár Ede* a nemzetiségi elv alkalmazásáról az 1938-as cseh-magyar határvitában, *Haraszti Endre* történész a bizánci koronáról, dr. *Kosztolnyik Zoltán* történész egyetemi tanár a német körökkel a XI. század derekán fenntartott magyar kapcsolatokról, dr. *Váraljai Csocsán Jenő* az erdélyi görög katolikusok helyzetéről, dr. *Várdy Béla* történész egyetemi tanár pedig a magyarság összefogásának és tudományos tanulmányozásának 1920-tól 1945-ig történt kísérleteiről tart általános érdeklődéssel várt székfoglaló előadást.

A tízéves Árpád Akadémiáról főt. dr. *Béky Zoltán* ref. püspök, elnök, a Magyar Tudományos Akadémia 150. évfordulójáról dr. *Somogyi Ferenc* főtiszt. nyelvünk ápolásáról, mint akadémiai feladatról pedig *Flórián Tibor*, az irodalmi főosztály elnöke emlékezik meg.

Dr. *Felsőöry Attila* és dr. *Kopits Imre* az orvostudományi osztály ülésén, dr. vitéz *Gálócsy Zsigmond* és dr. *Vietórisz József* a mérnökök ülésén mutatja be székfoglaló előadását.